

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר** ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה החשובה הודפת צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 762

מסכת יומא נ"א - נ"ז ♦ מעשרות ד', ה' - ה', ה'

בס"ד, כ"ו טבת תשע"ד

השבוע בגליון

- מה ההבדל בין א' לאחד
- "אחת ואחת"
- מספר החלטי ומספר סידורי
- האומר היום יום ג' לעומר - יצא?

- "עבודת יום הכיפורים" בשאר ימות השנה
- כיצד התפלל הכהן הגדול בארמית?
- שלוש פסיעות בסיום תפילת העמידה
- שלוש פסיעותיו של נבוכדנאצר

דבר העורך

"איפה הגרביים?"!

מזוודותיו הגדולות הוטענו על הכרכרה. בחיך קורץ נפרד בזריזות מבני ביתו, נופף לשלום לכל עבר, כמלך הסוקר את גדודו, וחיש מהר נעלם בענני האבק שהתמרו בעוז אחר הסוסים האבירים וכרכרתו המהודרת.

בעוד נוף עיירתו הולך ומתרחק, הרהר לעצמו בבדיחות על ההבטחה שהעניק לרעייתו. להשלמת שביעות רצונו פתח בקבוק משקה שהיה שמור בצקלונו והערה אל גרונו לגימה הגונה.

הוא היה ה"שיגף" של העיירה. לשונו נפת צופים. עיניו כיונים על בריכות מים. פיו נוטף דבש וראשו מלא תחבולות כרימון. הוא שלח את ידו בכל ענפי המסחר ובאשר הצליח - שלשל את הרווח לכיסו. כאשר הפסיד, ידע כיצד לגלגל את האחריות על כתפי אחרים. ברנש ערמומי במרחבי המחוו נעו אנשים רבים שהצליח לפתותם להלוות לו ממון, כדי שיהפכו "שותפים" בעסקיו, אך בלב אנשים רבים עוד יותר הצליח לטעת את התקווה, כי לא יארך היום והוא יחפך אותם לעשירי תבל.

זה היה סודו. הקסם. היו שאמרו כי חותנתו האלמנה השיאה לו את בתה יראת השמים מחוסר ברירה, מחמת עונייה ומרודה. אחרים אמרו כי אינם מתפלאים כלל, מעולם לא פגשו מומחה בהעמדת פנים יותר ממנו. "בוודאי הופיע בביתם עטור באיצטלא דרבנן, מבט רציני שורה על פניו וספר קודש בין זרועותיו".

שנים על שנים הפכו מיודעיו, שונאיו ומכריו בשאלה, מה ראה מיודעו לשאת לאשה את רעייתו טובת הלב, הצנועה ויראת השמים. הנישואין המוזרים הללו, לא ירדו מעל סדר יומם של האנשים שדברים מסוג זה ממלאים את סדר יומם, ומשבוע לשבוע הם עדכנו את השערותיהם.

בערל הגבאי, למשל, היה משוכנע, כי משום-מה נטבעה נפשנו של הברנש התרגשותו הכבירה של אביו בעת שכובד לעלות לתורה, ולשם כך ביקש להקים בית מוהגן, למראית עין לכל הפחות, כדי לזכות לעלות לתורה.

אחרים גיחכו על גבאם הרואה את כל העולם כולו דרך חוברת העליות שלו, וטענו כי נישואיו הם רק חלקה הראשון של תוכנית ארוכת טווח שתוצאותיה יתבררו לכל בעוד שנים אחדות. לכשנשאלו בסתר על

דף נג/א בשאר ימות השנה מניין

"עבודת יום הכיפורים" בשאר ימות השנה

סדר עבודת יום הכיפורים מתואר בפרוטרוט במסכתנו על פני פרקים שלמים, תוך תיאור מדוקדק של מעשיו של הכהן הגדול בכניסתו לקדש הקדשים, מערכת הקרבנות ועבודתו.

סדר זה מתואר בתורה בארכה על פני שלושים וארבעה פסוקים בתחילת פרשת אחרי מות, והקורא בפרשה זו מוצא עצמו שרוי בתמיהה רבתי: רק באחד הפסוקים האחרונים מובהר כי מדובר על יום הכיפורים! "וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן... דבר אל אהרן אחיך, ואל יבוא בכל עת אל הקדש... בזאת יבוא אהרן אל הקדש בפר בן בקר... כתונת בד קדש ילבש...". רק בפסוק העשרים ותשעה חושפת התורה: "והיתה זאת לכם לחקת עולם, בחודש השביעי בעשור לחדש". הנה כי כן, נתגלה לבסוף כי מדובר על יום הכיפורים. תופעה זו דורשת הסבר, לאור יתר פרשיות התורה העוסקות במועדים ובקרבנותיהם, בהן מוזכר התאריך או שם המועד לפני פירוש דיניהם.

כניסה לקדש הקדשים בכל ימות השנה: בספרים רבים מובא חידוש מרתק ביותר משמו של הגאון מוילנא זצ"ל, כי אכן, פרשת אחרי מות אינה עוסקת ביום הכיפורים דווקא! בכל יום בשנה רשאי היה אהרן הכהן להכנס לקדש הקדשים, ובלבד שיעשה כסדר העבודה המפורט בפרשת אחרי מות. אמת, אחת בשנה הוא חייב להכנס, ביום הכיפורים, אך גם ביתר ימות השנה הוא רשאי להכנס. המדובר על אהרן הכהן בלבד, כהן גדול אחר אינו רשאי להכנס אימתי שיחפוץ.

הגאון מוילנא מפנה את תשומת הלב למדרש מפורש (ויקרא רבה פרשה כ"א, אות ז', וכן הוא במדרש שמות רבה סוף פרשת תצוה אות ח'): "בכל שעה שהוא רוצה ליכנס - יכנס. רק שיעשה כסדר הזה" (ראה חכמת אדם, בסוף קונטרס מצבת משה, ע"ש) [אלא שנחלקו האחרונים, האם זה נאמר דווקא ל"אהרן הכהן" או דווקא ב"אהל מועד" וגם לאלעזר ששימש תחת אביו ככהן גדול שבמדבר, נאמר דין זה. עיין משך חכמה ועמק דבר תחילת פרשת אחרי מות]. יסודו של הגר"א מיישב באחת תמיהות שונות, להלן שלש מהן.

בפרשת אחרי מות נאמר, כי על אהרן להקריב את "איל העם" ביום היכנסו לקדש הקדשים. והנה, בפרשת פנחס מונה התורה את כל הקרבנות שיש להקריב ביום הכיפורים, כולל "איל העם", ולדעת רבי (לעיל ג/א) אין כוונת התורה שיש להקריב שני אלים, אלא הוא האיל מפרשת אחרי מות.

האם עינינו חוזות בתופעה שאין כמותה, שהתורה חוזרת ושונה פעמיים, כי יש להקריב קרבן מסוים? לאור דברי הגר"א הדברים מיושבים באופן נפלא. האיל הנזכר בפרשת אחרי מות, מתייחס לכניסת אהרן אל קדש הקדשים בכל מועד שהוא, ואילו בפרשת פנחס, נמנה האיל עם יתר המוספים הקרבים ביום הכיפורים [ועולה קרבן זה בין לכניסת אהרן לקדש הקדשים ובין למוספין, ראה עמק דבר שם].

ומכאן לתמיהה נוספת המתיישבת לאור חידושו של הגר"א.

הבית יוסף (או"ח סימן קל"ג) כותב, כי אמנם הקטורת שהוקטרה בבית המקדש מנתה מרכיבים שונים, אך רק העדרם של אחד עשר הסממנים מעכב את כשרותה, ואילו העדר יתר המרכיבים,

צעילוי נשמת

מרת **חיה הנטר** ע"ה
ב"ר לייב ז"ל
נלב"ע כ"ז טבת תשע"א
תנצב"ה
הנוצחה ע"י המשפחה שיחי

צעילוי נשמת

מרת **יידל עליזה מי-זהב** ע"ה
בת הר"ר מאיר ז"ל
נלב"ע כ"ז בטבת תשנ"ז
תנצב"ה
הנוצחה ע"י בניו ידידו הר"ר מנחם, גבריאל ואוריאל מי-זהב ומשפחותיהם שיחי

צעילוי נשמת

הר"ר **אהרון מזוז** ז"ל
ב"ר יוסף וקמונה ז"ל
נלב"ע כ"ח טבת
תנצב"ה
הנוצחה ע"י בנו ידידו הר"ר מאיר מזוז שיחי

בהם "מעלה עשן" - עשב מיוחד הגורם לעשן הקטורת להתמר מעלה מעלה - אינו מעכב את הקטרתה.

למרבה הפלא, לכאורה דבריו סותרים באופן מוחלט גמרא מפורשת. בגמרתנו נאמר על הקטורת של יום הכיפורים: "לא נתן בה מעלה עשן, או שחיסר אחת מכל סמניה - חייב מיתה... אין לי אלא ביום הכפורים, בשאר ימות השנה מניין? תלמוד לומר וכסה"; הרי לנו, כי גם בקטורת של כל ימות השנה חובה לכלול את "מעלה עשן"? כיצד זה קבע הבית יוסף כי אינו מעכב?

תמיהה זו הקשה המשנה למלך (הלכות כלי המקדש פ"ב הלכה ג') ובעקבות כך דנו אחרונים רבים, שמא הנאמר בסוגייתנו לא נפסק להלכה (ע"ש במשנה למלך בשם השער אפרים, באר שבע כריתות דף ו', מנחת חינוך מצווה ק' ועוד).

אולם, בעל חכמת אדם כותב (שם), כי לאור יסודו של הגר"א, יש מקום ליישב תמיהה זו, כי נכונים דברי הבית יוסף גם נכונים - קטורת של כל ימות השנה שאינה כוללת "מעלה עשן" כשרה, ואילו גמרתנו המתייחסת לקטורת של "שאר ימות השנה" מתכוונת לקטורת שהיה אהרן הכהן מקטיר בשאר ימות השנה... עת ביקש להכנס לקדש הקדשים. קטורת זו אכן זהה לקטורת של יום הכיפורים, ששתייהן ניתנו בקדש הקדשים.

תמיהה נוספת המיושבת, ובה נסיים, היא שאלתו של השאגת אריה (סימן ע"א) המעיר (ע"פ גמרתנו, ע"ש), מדוע טרחה התורה לציין כי כהן גדול המחסיר את אחד מסממני הקטורת של יום הכיפורים חייב מיתה. הן בלאו הכי הוא מתחייב מיתה, על שהבעיר קטורת ביום הכיפורים שלא לצורך, ומלאכת הבערה אסורה ביום הכיפורים? [ע"ש שכתב שאינה קושייה].

אולם, לאור הדברים האמורים, מובן היטב, מפני שהוא רשאי לעשות את סדר עבודת יום הכיפורים בכל יום בשנה בו חפץ הוא להכנס לקדש הקדשים... גם ביום חול, ולשם כך נזקקה התורה להורות, כי בחסרו אחד מסממני הקטורת, הוא מתחייב מיתה (ברכת פרץ, אחרי מות).

דף נג/ב לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה

כיצד התפלל הכהן הגדול בארמית?

בתפילת הכהן הגדול בבית המקדש ביום הכיפורים נכלל קטע הנאמר בארמית: "ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה", לא יסור שבט מיהודה", לא תסור המלכות משבט יהודה.

הקטע הארמי בתפילה מתמיה ביותר, מדוע לא נאמר הנוסח בלשון הקודש? בשם הגאון מוילנא זצ"ל ובשם גדולים נוספים מובא לבאר, כי עיקרו של מנהג זה נעוץ בהלכה שאין לומר פסוקים בעל פה. מאחר שהכהן הגדול מבקש בקשה שהיא ציטוט של פסוק (בראשית מט/ו), "לא יסור שבט מיהודה", והוא לא היה יכול להכניס עמו חומש לקדש הקדשים, לפיכך התפלל בקשה זו בלשון ארמית (ש"ת תירוש ויצהר סימן קכ"א אות א').

אכן, מעניין לגלות, כי הרמב"ם מעתיק את הנוסח בלשון הקודש, אך הוא משנה מנוסח הפסוק ומוסיף: "לא יסור שבט מ**בית** יהודה". יתכן, כי אמנם הכהן אמר את תפילתו בלשון הקדש, אך שינה מנוסח הפסוק... (ילקוט הגרשוני, השמטות ליומא דף נ"ב).

אולם עדיין עומדת בפנינו תמיהה רבת.

הלכה היא, כי "לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי" מפני שאין מלאכי השרת מכירים בלשון זו (סוטה לג/א), ואינם יכולים לסייע לקבלת התפילה. מדוע, איפוא, התפלל הכהן הגדול בארמית?

יש שכתבו, כי הטעם לכך הוא מפני שממילא המלאכים לא סייעו לתפילת הכהן הגדול, שהרי בחז"ל נאמר שבשעה שהכהן הגדול עובד בבית המקדש ביום הכיפורים, אפילו מלאכים אינם שוהים בו (תירוש ויצהר, שם, בהמשך הדברים, ומחזור אהלי יעקב דף קמ"ב). ברם, יש להעיר על כך: מניין שהמלאכים המסייעים בקבלת התפילות צריכים להמצא במקום התפילה?

עלינו, איפוא, לתור אחר תשובות אחרות לתמיהה זו.

הכהן הגדול כשליח ציבור: אחת התשובות לשאלה זו פותחת בשאלה מרתקת: תפילתו של הכהן הגדול - תפילת יחיד היא או תפילת ציבור?

במחשבה ראשונה נען ונאמר כי היא תפילת יחיד, שהרי הוא לבדו מתפלל ואין איש אתו. אולם, נראה כי אין הדבר כן. הכהן הגדול אינו עובד את עבודת יום הכיפורים עבור עצמו, כי אם עבור הציבור כולו. אף תפילתו, תפילת שליח הציבור היא. נכון הוא, שאין אדם נוכח בתפילתו, אך מאחר שכל מהותו ותפקידו כשליח העם לעבודה, גם תפילתו זו שייכת לתפקיד זה והיא מוגדרת כתפילת ציבור. כלומר, הכהן מתפלל עבור הציבור, לא כיחיד המתפלל עבור רבים, אלא ככל תפילתו של שליח הציבור על שולחו.

והנה, בגמרא (סוטה שם) נאמר, כי ציבור יכולים להתפלל בארמית. מאחר שהסברנו כי תפילת הכהן הגדול היא תפילת ציבור, הרי שהוא יכול להתפלל בארמית! (ספר תורת יעקב עה"ת, לגר"ח סופר שליט"א, פרשת אחרי מות).

ידי סקרנים לטיבה של תכנית זו, מילאו את פיהם מים, כמי שאינם אומרים את כל מה שהם יודעים, אך למען האמת הם שתקו יותר מכפי שידעו.

כך או כך, הן אם הבינה מלכתחילה מה עומד להתרחש בחייה והן אם לאו, היתה רעייתו משמשת בתפקיד המלאך הטוב העונה אמן בעל כרחו, ובד בבד הקפידה ככל אשר לאל ידה, כי אבי ילדיה יקפיד לכל הפחות על עיקרי הדת.

אחת מדרישותיה הבלתי מתפשרות כלפיו היתה, כי לא יהיו לעזוב את עיירת מגוריהם. כך היתה יכולה להבחין אם שקית התפילין זעה קמעא ממקומה ביום האתמול, ואם לאו, כבר ידעה כיצד לגרום לכך שתזווע.

ביום מן הימים נפל דבר. אמת, שלושים ואחד יום ארכו עד שהצליח לשכנעה, כך סיפר לידידו הטוב, אך לבסוף הסכימה כי יסע לשבועיים ימים לעיר הגדולה. במהלך שלושים ואחד הימים והלילות הבטיח, וכמעט ששפץ ונשבע, אלמלא מנעתו מכך ברגע האחרון, כי יניח תפילין בכל יום. "אל תבטיח לי בהן- צדק שלך", הטיחה בו, "אחר שזה מכבר הן שלך - גרוע מלאו שלי, והצדק שלך - מוטב היה לו שלא נברא משנברא". כמעט גמר בדעתו לרכוש לעצמו גם תפילין דבריו תם כדי להפיש את דעתה, אך בסופו של דבר נתרצה גם בלא זאת, ויצא מידוענו לדרך.

באמתחתו ארז בקפדנות את יריעות האריגים שהתכוון להציג כדוגמה בפני מושל הפלך, לאחר שהצליח לשכנעו להקים מפעל לייצור גרביים. "אני אביא את האריגים, אתה תייצר את הגרביים. מה הבעייה?" כתב במכתבו כותב מסולסל מבטיח נצורות, והלה הזמינו להציג בפניו את תוכניותיו.

תמה הנסיעה.

הוא ידע למצות את ההנאה מכל רגע בחייו. אי שם ישב מידוענו על מרפסת שהקיפה את מערכת החדרים שהוקצתה לו בחווילתו של המושל, מאזין בהנאה לפלך המים המפכה בינות לצמחיה העבותה. קולותיהם העירניים על עופות היער הפיחו עליזות שהופרעה מפעם על ידי כלי הציד שהשתעשעו להנאות מתחת גזוזטרתו.

היתה זו עת נאותה כדי לגחך בינו לבין עצמו על הבטחתו לרעייתו, כי יניח תפילין בכל יום.

אותו לילה נועד לו נשף עם המושל ועם חבר מריעיו. בחוסר שביעות רצון חילץ את עצמותיו מן הערסל, והחל להתקין את עצמו לקראת הערב. את שפמו משח במיני משיחה מבריקים. את צווארוננו עיטר בפיסית בד משובחת גזורה כמיטב האופנה, וכמעט שעמד להשלים את תלבושתו, עת הבחין כי אינו מוצא את גרבי התואמות למכנסיו שהגיעו עד ברכיו כמנהג המקום.

הוא לא אהב שדברים אינם מסתדרים כפי שהוא אוהב שהם יסתדרו, וכאשר הם באמת לא הסתדרו, הוא מאד לא אהב זאת. שעות אחר הצהריים התקדמו בקצב מזורז וגרביים - אין.

כלית ברירה הבהיל את נושא כליו אל מכשיר הטלגרמה הקרוב, כי יריץ מברק דחוף אל רעייתו: "היכן הגרביים????!!"

השליח שב כשנשימתו בהולה ובידו מברק תשובה: "הפשו".

זמנו עלה על גדותיו. הוא הביט לרגע קצר על גרבו של נושא כליו, אך הללו היו בלויים. שוב ושוב הפך בערימת הבדים, בחפציו האישיים. פרם כל חולצה, שפשט בכל כיס של מקטורנו ומכנסיו, אך הגרביים אינן.

הוא לא ידע את נפשו. הסוחר המהולל, בעל התוכניות הגרנדיוזיות להקמת מפעל גרביים, נטול גרביים בעצמו... הא לך בזיונות, הרהר לעצמו בזעם כבוש.

שוב הורץ שליחו להבריך אל רעייתו: "דחוף. אנא. היכן הגרביים? אנא!!"

וישב השליח עם מברק התשובה: "תתפלל, יוסקה", תתפלל, אולי זה יעזור לך".

לא נותרה לו ברירה. הוא התפלל.

לימים סיפר, כי מעולם לא נענתה תפילתו כה מהר... **נעוד** השמש נוטה לערוב באחות מושל הפלך, עמד יוסקה בחדרו, מביט במבוכה שאין לה קץ בנתיק התפילין ובשקית הגרביים שהוצמדה תחתיה.

בראש מושפל שב אל ביתו. את דרכיו לא שיפר, אך מעולם לא ההין לשוב ולהתל ברעייתו.

★ ★ ★

לא תמיה יש צורך במשל, כדי להמחיש נמשל חשוב, אך אם כבר קיים המשל, מדוע לא?

מקום השראת השכינה: אולם בעל שאגת אריה כותב (בגבורת ארי, כאן) כי היישוב הנכון הוא, שביית המקדש הוא מקום השראת השכינה, והתפילות הנאמרות בו אינן זקוקות לסיועם של המלאכים, וכפי שאמרנו חז"ל במסכת שבת (יא/ב), שליד מראשותיו של חולה אפשר להתפלל בארמית, מאחר שהשכינה שורה שם [ע"ש שכתב בקצרה כתירוץ הקודם "ושמא כה"ג אלים תפילתו כציבור דמי"].

יש להוסיף, כי בונה המקדש הראשון, שלמה המלך ע"ה, התפלל בעת בניית המקדש (מלכים א' פרק ח'), "וגם אל הנכרי... ובא והתפלל אל הבית הזה... אתה תשמע השמים מכון שבתך", ונאמר (ישעיהו נו/ז), "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים". מכאן שכל הנכרים יכלו להתפלל במקדש - ויש להניח שבכל שפה שהיא - ותפילתם היתה נשמעת. הרי שבבית המקדש מתקבלות התפילות בכל השפות (תורת יעקב שם). לדעת בעל קהילות יעקב זצ"ל, לא הכהן גורם ולא המקום גורם, אלא הזמן גורם. בעשרת ימי תשובה מותר להתפלל בארמית. הן כבר אמרנו שציבור יכול להתפלל בארמית. נזכיר, כי הגמרא אומרת (בר"ה יח/א), כי תפילת יחיד בעשרת ימי תשובה כחה יפה כתפילת ציבור שבכל השנה. מעתה אפשר לומר, כי בימים אלה, שיום הכיפורים בכללם, אין כל מניעה להתפלל בארמית, ממש כציבור בכל ימות השנה, שאינו נזקק לסיועם של מלאכים (שמועת חיים ח"ב סימן כ"א, ועל דרך זה כתב בשו"ת תירושי ויצהר שם).

דף נג/ב המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו

שלש פסיעות בסיום תפילת העמידה

עם סיום תפילת העמידה פוסע המתפלל שלש פסיעות לאחוריו, וכורע לשמאל, לימין ולמרכז. המקור להלכה זו בגמרתנו האומרת: "המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שלום". יפסע לאחוריו ויפרד ברכינת ראש מן השכינה.

להפריד מהשכינה: הטעם המקובל והפשוט להלכה זו הוא, שהמתפלל יפרד מן השכינה כעבד הנפטר מרבו, שפוסע ביראת כבוד לאחוריו ואינו מפנה לו את גבו (מגן אברהם סי' קכ"ג).

לצאת ממקום קדוש: מרן הבית יוסף (או"ח סי' קכ"ג) מביא טעמים רבים להלכה זו, ביניהם, כי שכינה נמצאת למראשותיו של המתפלל, ובפסקו מתפילתו עליו לצאת ממקום קדוש ולעמוד במקום חולין.

שלש פסיעותיו של נבוכדנאצר: טעמים שונים נוספים נאמרו בעניין, הבולט ביניהם הוא טעמו של המהרש"א, כי נבוכדנאצר הרשע פסע שלש פסיעות לאחוריו בעת שהזכיר את שם ה', מתוך יראת כבוד, ומפני כך "זכה להחריב בית המקדש" [זכות במושגים של הרשעים שכה התאוו לדבר, שכבוד גדול היה זה להם], לפיכך גם אנו פוסעים שלש פסיעות לאחור לכבודו של הקדוש ברוך הוא, ובה בעת מתפללים "יהי רצון... שיבנה בית המקדש במהרה בימינו".

מדוע שבים לפסוע שלש פסיעות? נשים נא לב, כי בכל הטעמים הללו אין כדי להסביר את פשר מנהגו לשוב על שלש פסיעות אלו למקום בו התפללנו. אכן, הפוסקים מציינים, כי פסיעת שלש פסיעות לאחור - הלכה היא, ואילו פסיעת שלש פסיעות חזרה, הוא מנהג המבוסס על טעם נוסף, כדלהלן.

רבינו מנוח כותב, כי המקור לכך שיש לפסוע שלש פסיעות לאחור התפילה הוא מן הפסוק (יחזקאל א/ז) "ורגליהם רגל ישרה" [ממנו גם למדו, כי בעת התפילה יש לכוון את הרגליים ולישרן]. במילים אלו יש שלש רגליים, "ורגליהם" - מיעוט רבים שניים, "רגל ישרה", הרי לנו רגל נוספת. יחד שלש רגליים, רמז לשלש פסיעות.

שש פסיעות לאחור ב"עושה שלום": אחרים סוברים כי יש לפסוע שש פסיעות לאחור, שכן, בהמשך הפסוק נאמר: "וכף רגליהם ככף עגל", הרי לנו שלש רגליים נוספות! אכן, חכמי צרפת נהגו לפסוע שש פסיעות לאחור. אמנם בגמרא לא נאמר אלא שיש לפסוע שלש פסיעות, אך הם סוברים כי "פסיעה" פירושה צעידה בשתי הרגליים ואין די בצעידה ברגל אחת בלבד. ולפיכך, יש לעשות שני צעדים בכל רגל, הרי ששה צעדים.

ואילו אנו נוהגים כשיטה נוספת הסוברת, כי אכן יש לפסוע שש - שלש פסיעות לאחור, ולאחר המתנה שלש פסיעות נוספות לפנים [אולם, עבור "מנהג" זה אין לעבור על ההלכה הקובעת גמרתנו, כי על המתפלל להשאר על מקומו לאחר שפסע לאחוריו, ואין לו לחזור מיד למקומו, ועיין משנה ברורה שם ס"ק ח].

כיצד ינהג מתפלל היושב בכסא גגולים? הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל הורה (הליכות שלמה, תפילה פרק ה' עמוד ק"ב), כי יסיט את כסא הגגולים לאחור כשיעור שלש פסיעות, כפי שהורה הרמ"א (סימן צ"ד ס"ה) לאדם הרוכב על בהמה ומתפלל עליה, שינהיגה שלש פסיעות לאחור ועולה לו כאילו פסע בעצמו (בשם הגהות אלפסי).

דף נה/א ת"ר אחת אחת ואחת

מה ההבדל בין א' לאחד

מה ההבדל בין ספירה בנוסח א', ב' ג' וכו', לבין ספירה בנוסח אחד, שתיים, שלש וכו'. או אם ננקוט בדוגמא הלכתית: מה דינו של אדם שבימי ספירת העומר ספר "היום א' לעומר", במקום לומר "היום יום אחד לעומר". על כך ועוד במאמר שלפנינו.

יכול יהודי לחיות חיים שלמים מתוך תחושה שהכל בסדר. הוא משתדל, הוא רוצה, הוא שואף, הוא מקווה, הוא...

אך מידי פעם מגיע "רגע האמת". הוא עם עצמו, בינו לבין קונו. אותם רגעים בהם הוא חש, כי אם עכשיו אינו יודע כיצד לנהוג לפי ההלכה, מה בעצם הוא עשה בעשרות השנים שחלפו עליו? אלה הם הרגעים מביכים, יתכן שאפילו מתסכלים. "איפה הגרביים???" אבל מצב זה ניתן לפתרון. לא מהיר אמנם, אך עקבי ויסודי.

שתי הלכות בכל יום.

פשוט.

קל.

חינוכי והכרחי.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף נב/ב החיצונה היתה פרופה מן הדרום ופנימית מן הצפון

חכמה ורק אחר כך עושר

הדרום רומז לחכמה והצפון לעושר: הרוצה להחכים ידרים ולהעשיר - יצפין (ב"ב כה/ב). **הסדר** הנכון הוא קודם להדרים ולהחכים ורק אחר כך לפנות אל העושר. לפיכך בבית המקדש, בכניסה לקדש הקדשים, היו שתי פרוכות, החיצונה היתה פרופה (פתוחה במעט) מן הדרום, והשנייה מן הצפון. לאמר: קודם לך אל הדרום, ורק אחר כך הצפן צפונה... (בן יהוידע).

דף נג/ב שלא יתקן מבחוץ ויכניס להוציא מלבם של צדוקים

דרכם של מחנכים

"דרכם של מורים ומחנכים בישראל, שקודם

לעילוי נשמת

מרת **אדלה (איידל) האודר** ע"ה

ב"ר יונה פאטשוק ז"ל

נלב' ע"כ"ו בטבת תשס"ד

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו ר' **שלמה האודר** שיחי'

לעילוי נשמת

מרת **הינדא פרומר** ע"ה

ב"ר אלכסנדר אפרים ז"ל נלב' ע"כ"ט בטבת תש"ס

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף רוזינגר** ז"ל

ב"ר אברהם שמשון ז"ל נלב' ע"כ"ה בשבט תשס"ב

מרת **חנה (הלן) רוזינגר** ע"ה

ב"ר אהרן ז"ל נלב' ע"כ"ה בטבת תשס"ב

תנצב"ה

הונצחו ע"י נכדם הר"ר **דב ריגר** שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **שלמה בירנברג** ז"ל

ב"ר אלימלך ז"ל נלב' ע"כ"ח בטבת תשל"ה

ומרת **שושנה רייזל בירנברג** ע"ה

ב"ר שלמה ז"ל נלב' ע"ב' בטבת תשנ"ו **תנצב"ה**

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

ביום הכיפורים היה הכהן הגדול מזה מדם הפר ומדם השעיר בקדש הקדשים כנגד הכפורת, ואחר כך מחוץ לקדש הקדשים כנגד הפרוכת. הזאה אחת למעלה ועוד שבע הזאות למטה, הלא הן ההזאות הנספרות ברטט בסדר העבודה, "וכך היה מונה. אחת. אחת. אחת. אחת ושתיים..."

"אחת ואחת": הלומד את סוגייתנו מגלה, כי מניין ההזאות הוא חלק בלתי נפרד מההזאות, ובהורות התורה על ההזאות היא מצווה, שהכהן יזה וימנע בפיו ויציינן כי זו הזאה ראשונה, זו הזאה שנייה וכו': "אחת. אחת ואחת. אחת ושתיים" וכו', לדעת רבי יוחנן ציווי התורה אף כולל את מניית ההזאות באופן זה דווקא [לכלול את ההזאה הראשונה עם כל אחת משבע ההזאות], ואם לא עשה כן, לא קיים המצווה (עיין רש"י ושיח יצחק על פי תוספות ישנים, וע"ע במאירי שחלק).

על הגדרת מניין ההזאות ומהותו, ניתן להשכיל מדיון מעניין בו עוסק הגאון הרגאצ'ובי זצ"ל. משנתנו מציינת, כי הכהן הגדול מנה את ההזאות, "אחת. שתיים...", ואילו הגמרא העוסקת במעשר בהמה אומרת, כי בשעה שמעבירים עשר בהמות בזו אחר זו כדי לסמן את העשירית ולהפרישה כמעשר בהמה, מציינת כי מונים א', ב', וכו'. מדוע לא "אחת", "שתיים", "שלוש"?

מספר החלטי ומספר סידורי: קיים הבדל יסודי בין שתי הספירות, מסביר בעל צפנת פענח. התורה ציוותה כי הבהמה העשירית שעוברת תהיה קדש. אין זה משנה כל עיקר מי היא הרביעית או התשיעית. את תשע הבהמות הראשונות סופרים כדי להגיע לעשירית. לעומת זאת ספירת ההזאות מגדירה את מהותה של כל הזאה והזאה. "אחת" - זו ההזאה הראשונה. "שתיים" - זו ההזאה השנייה, וכן הלאה. לפיכך, את הבהמות העוברות למעשר בהמה אפשר למנות במספר סידורי, א', ב', ג', המציין כמה בהמות עברו עד כה. לשם דוגמא, גבאי המונה את האנשים בבית הכנסת, "הושיעה את עמך וברך את נחלתך", אינו מעוניין לדעת מיהו ה'הושיעה' ומיהו ה'נחלתך', כל רצונו הוא לדעת כי עשרה אנשים שוהים בבית הכנסת. אולם, את ההזאות יש למנות במספר החלטי המגדיר כל הזאה והזאה, "אחת". "שתיים".

האומר היום יום ג' לעומר - יצא? אכן, לגבי ספירת העומר דן רבי יעקב עמדין (עיין שו"ת שאילת יעבץ ח"א סימן קל"ט, ועיין בספר ספירת העומר, פרק ו' סעיף ד', ובהערות), אם הסופר "היום יום אֶלֶף לעומר", "היום בית לעומר", יצא ידי חובה. לאור דברי הצפנת פענח מובן היטב ספקו של השאלת יעב"ץ, שהרי גם בספירת העומר לא נועדה הספירה לציין כמה ימים עברו, אלא שהיום הוא היום הראשון. היום הוא היום השני. ואכן, השאלת יעבץ כותב, כי דיונו זה תקף גם לגבי מניין ההזאות ביום הכיפורים [וע"ש שצידד כי ספירה בראשי תיבות, כגון, היום ל"ג לעומר, אינה מועילה לכל הדעות, מפני שראשי תיבות אינם מניין כלל. וראה עוד בדיון מניין הזאות יום הכיפורים, מה שהרחיב וביאר בספר חידושי מרן רי"ז הלוי עמוד 96].

מתקנים מבפנים, שיהא ליבו אש להבה לעבודת בוראו, ורק לאחר מכן משפיע מבחוץ לאחרים ובשל כך הדברים יוצאים מן הלב וממילא נכנסים ללב. לעומתם, מנהיגי שוא, מטיפים לאחרים, בו בזמן שליבם רחוק מן הדבר, הם "מתקנים" מבחוץ, ורק אחר כך מכניסים אל ליבם, אין זו דרכם של חכמים...". (דברי שערי חיים).

"התחברתי והרגשתי" את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,
24 שעות ביממה
מתחברים לשיעור
המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

פותרים מוצאים מבינים

יצא לאור חלקי

מבית מאורות ההלכה
כרך נוסף בסדרה המיוחדת
שנותנת תשובה מידית
לכל שאלה הלכתית

סיכום של ספרי ההלכה האחרונים • ניסוח בהיר וקולח • כ-3500 ערכים במפתח העניינים

ניתן להשיג בחנויות המובחרות | מאורות הדף היומי: 1700-500-151

